

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 639/2022-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Martinom Lopuchom, PhD., advokátom, Námestie slobody 7, Michalovce, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 270/2020 z 28. júla 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Cdo 270/2020 z 28. júla 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“) bolo dovolanie sťažovateľky odmietnuté z dôvodu existencie vady dovolacieho konania, a to nedostatku zastúpenia sťažovateľky advokátom. Najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí citoval § 429 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a zdôraznil, že § 436 ods. 1 CSP o povinnosti prvoinštančného súdu odstraňovať vady dovolacieho konania predstavuje jedínú (výnimočnú) procesnú situáciu, v ktorej odstraňuje vady dovolania v zmysle § 429 ods. 1 CSP a ich výskytu v prípade úplnej absencie alebo nedostatočného poučenia dovolateľa odvolacím súdom. Poukázal na to, že podľa uznesenia najvyššieho súdu č. k. 4 Cdo 190/2019 (R 39/2020) spísanie dovolania advokátom je obligatórnou podmienkou dovolacieho konania, ktorá musí byť splnená už pri podaní dovolania. Odvolací súd správne poučil sťažovateľku o možnosti podať dovolanie. Dovolanie bolo

spísané a podpísané sťažovateľkou, nie právnym zástupcom a bola predložená len kópia splnomocnenia (sken). Výzva prvoinštančného súdu na odstránenie vady dovolania v nedostatku zastúpenia advokátom potrebná nebola, pretože lehota na podanie dovolania uplynula sťažovateľke 13. februára 2020, právny zástupca sťažovateľky podal dovolanie až 21. apríla 2020.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Sťažovateľka zastáva názor, že napadnuté rozhodnutie popiera ústavné záruky na spravodlivé súdne konanie, princíp materiálneho právneho štátu, čo ho v konečnom dôsledku robí nezákonným, nespravodlivým a arbitrárnym. Nerešpektuje ani zákonnú úpravu odvolania, dovolania a judikatúru najvyššieho súdu.

4. Z teoretických východísk nepochybne vyplýva, že ústavnoprávne a zákonné požiadavky na jasnosť a zrozumiteľnosť rozhodnutia sa netýkajú len výroku, jeho odôvodnenia, ale aj poučenia o dovolaní. Pokiaľ zákonná úprava medzi náležitosti súdneho rozhodnutia zaradzuje i poučenie o dovolaní tak, že má obsahovať i poučenie o povinnom zastúpení advokátom, takéto poučenie musí byť nepochybne riadne, správne, a teda i úplné. Takýto záver sa plne zhoduje nielen so zákonnou úpravou § 429 a § 436 ods. 1 CSP, ale aj s rozhodnutím najvyššieho súdu č. k. 4 Cdo 190/2019 z 18. decembra 2019 uverejneným v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 39/2020, na ktoré sa najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí napokon odvoláva. I odborná literatúra za právnu úpravu povinného zastúpenia advokátom považuje celé znenie § 429 CSP (ŠTEVČEK a kol. *Civilný sporový poriadok. Veľké komentáre*. Bratislava : C. H. Beck, 2016, s. 1314.).

5. Dovoláním napadnutý rozsudok Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 18 Co/39/2019-134 z 18. novembra 2019 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) takéto poučenie o dovolaní podľa sťažovateľky neobsahuje. V poučení sa nachádza citácia právnej normy uvedenej v § 429 ods. 1 CSP a len odkaz na číselné označenie § 429 ods. 2 CSP pripúšťajúceho výnimky z povinného právneho zastúpenia. Z tohto poučenia je teda zrejmé, že nie vždy je potrebné byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom, existujú z neho výnimky, ktoré nie sú v poučení špecifikované. Z tohto dôvodu prvoinštančný súd sťažovateľku poučil o odstránení vady dovolacieho konania (11. marca 2020) a uložil jej lehotu 15 dní na odstránenie nedostatkov. Sťažovateľka rozhodnutie prevzala 23. marca 2020. Dňa 27. marca 2020 nadobudol účinnosť zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 62/2020 Z. z.“), ktorý v § 2 v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19 dňom účinnosti pozastavil plynutie lehôt na vykonanie procesného úkonu do 30. apríla 2020. Ak teda advokát sťažovateľky podal dovolanie 21. apríla 2020, čo vyplýva z napadnutého rozhodnutia, odstránil tak vady dovolacieho konania, a preto nič nebránilo najvyššiemu súdu vykonať meritórny dovolací prieskum odvolacieho rozhodnutia. Keďže tak najvyšší súd neurobil, došlo k porušeniu ústavou garantovaných základných práv sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) uznesením najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľky pre nesplnenie podmienky jej obligatórneho zastúpenia advokátom v dovolacom konaní podľa § 447 písm. e) CSP (v spojení s § 429 CSP), s čím sťažovateľka nesúhlasí, poukazujúc predovšetkým na nedostatočné poučenie odvolacieho súdu, ako aj výzvu prvoinštančného súdu na odstránenie väd dovolania v spojení s pozastavením plynutia lehôt na vykonanie tohto procesného úkonu podľa zákona č. 62/2020 Z. z.

7. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušení základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Úlohou ústavného súdu rovnako nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01).

8. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojoľne možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojoľli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

9. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom na poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (m. m. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05). Samotná otázka posúdenia podmienok na uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do

výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy, v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označeného práva sťažovateľa (I. ÚS 18/2020).

10. V dovolacom konaní musí byť dovolateľ zastúpený advokátom. Povinné zastúpenie sa však nesmie chápať ako obmedzenie prístupu k súdu, ale vzhľadom na to, že spísanie dovolania je náročným procesným úkonom vyžadujúcim právnické vzdelanie, treba ho vnímať ako spôsob eliminovania podaní, ktoré nie sú perfektné. Je dosť pravdepodobné, že laik by nedokázal tento procesný úkon sformulovať a pripraviť tak, aby tým neutrpel na svojich právach (súd je napr. viazaný rozsahom dovolania a dovolacími dôvodmi, dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania). Zmyslom povinného právneho zastúpenia je vytvoriť procesný filter na zjavne neopodstatnené, resp. neprípustné dovolania, ako aj zabezpečiť to, aby malo dovolanie všetky potrebné náležitosti vrátane uvedenia a konkretizovania dôvodu, pre ktorý sa rozhodnutie odvolacieho súdu napáda dovolaním (porovnaj ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M., a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 1399.).

11. Ústavný súd už v minulosti preskúmal ústavnosť uznesení najvyššieho súdu, ktorých predmetom bolo posudzovanie splnenia obligatórnej náležitosti dovolania podľa § 429 ods. 1 druhej vety CSP v súvislosti s namietaným nedostatočným poučením odvolacím súdom, v ktorom rovnako ako v právnej veci sťažovateľky neboli výslovne citované všetky výnimky z povinného právneho zastúpenia, ale iba uvedený číselný odkaz na § 429 ods. 2 CSP (rozhodnutie č. k. IV. ÚS 489/2018 z 13. septembra 2018 publikované v ZNaU pod č. 79/2018, rozhodnutie č. k. I. ÚS 165/2021 z 20. apríla 2022).

12. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti adresovanej ústavnému súdu, namietajúc nesprávnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, poukazuje predovšetkým na to, že v dovolacom konaní bola nedostatočne poučená odvolacím súdom o výnimkách z povinného zastúpenia advokátom v zmysle § 429 ods. 2 CSP a dovolanie bolo v zmysle výzvy prvoinštančného súdu podané v lehote podľa § 427 ods. 1 CSP v spojení s § 2 zákona č. 62/2022 Z. z. advokátom tak, ako to vyžaduje § 429 ods. 1 CSP, teda nebol dôvod na odmietnutie jej dovolania bez meritórneho preskúmania dovolacích námietok.

13. Ústavný súd konštatuje, že povinné zastúpenie dovolateľa v dovolacom konaní advokátom je obligatórnou procesnou podmienkou dovolacieho konania podľa prvej vety § 429 ods. 1 CSP. Rovnako obligatórnou náležitosťou riadne podaného dovolania je však podľa druhej vety § 429 ods. 1 CSP aj skutočnosť, že dovolanie bolo spísané advokátom. Nesplnenie práve tejto podmienky bolo dôvodom odmietnutia dovolania sťažovateľky napadnutým uznesením najvyššieho súdu podľa § 447 písm. e) CSP, pričom nedostatok tejto podmienky je možné odstrániť len v lehote na podanie dovolania, keďže ide o podmienku, ktorá musí byť splnená už pri jeho podaní.

14. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu konštatuje, že právne závery, na ktorých je rozhodnutie založené, nemožno hodnotiť ako arbitrárne či neodôvodnené. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu ústavne akceptovateľným spôsobom zdôvodnil, prečo v danom prípade nepristúpil k meritórnemu dovolaciemu prieskumu.

V napadnutom rozhodnutí najvyšší súd zdôraznil, že odvolací súd v súlade s § 393 ods. 1 CSP poučil sťažovateľku o prípustnosti dovolania, lehote na podanie dovolania, o náležitostiach dovolania, o povinnom zastúpení advokátom v dovolacom konaní, ako aj o tom, že dovolanie musí byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), pričom sťažovateľka bola o tejto podmienke poučená aj prvoinštančným súdom. Tiež uviedol, že súd prvej inštancie prihliada na existenciu vady dovolania spočívajúcej v nedostatku zastúpenia dovolateľa advokátom len v prípade absencie alebo nedostatočného poučenia dovolateľa odvolacím súdom (§ 436 ods. 1 CSP). Napriek tomu, že o takú situáciu vo veci sťažovateľky nešlo, súd prvej inštancie (nad rámec zákonnej úpravy) dodatočne vyzval sťažovateľku na odstránenie vady dovolania spočívajúcej v nedostatku právneho zastúpenia v dovolacom konaní, preto najvyšší súd na tento procesný úkon neprihliadol, čím stratilo opodstatnenie preskúmať včasnosť podaného dovolania vzhľadom na právnu úpravu pozastavenia plynutia procesných lehôt podľa zákona č. 62/2020 Z. z.

15. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky, že v dovolacom konaní postupovala na základe výzvy Okresného súdu Vranov nad Topľou (ďalej len „okresný súd“), ktorý ju v súvislosti s podaným dovolaním vyzval na odstránenie nedostatku jej právneho zastúpenia, ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľka bola v dovolaní napadnutom rozsudku krajského súdu riadne poučená (aj) o náležitostiach dovolania vrátane podmienok povinného zastúpenia dovolateľa advokátom a povinného spísania dovolania advokátom, pričom uvedené podmienky sú výslovne ustanovené v § 429 ods. 1 CSP s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 CSP, na ktoré krajský súd v poučení odkázal, i keď tieto necitoval. Bolo preto na sťažovateľke, resp. jej právnom zástupcovi (keďže bola právne zastúpená počas celého súdneho konania), aby v súlade so zásadou „*vigilantibus iura scripta sunt*“, t. j. bdelym patrí právo, predložila v zákonom ustanovenej lehote také dovolanie, ktoré bude spĺňať všetky zákonom ustanovené náležitosti. Následný postup okresného súdu (bez ohľadu na jeho nesprávnosť vzhľadom na § 436 ods. 1 CSP, pozn.), keď po podaní dovolania sťažovateľku vyzval na predloženie splnomocnenia na jej zastupovanie v dovolacom konaní, už nemal vplyv na skutočnosť, ktorou najvyšší súd odôvodnil odmietnutie dovolania sťažovateľky, teda že jej dovolanie nebolo (už pri jeho podaní) spísané a podpísané advokátom, ale sťažovateľkou, i keď jeho súčasťou bolo plnomocenstvo udelené advokátovi [REDACTED], avšak podpis a pečiatka na plnomocenstve boli len kópiou.

16. Pokiaľ sťažovateľka poukazovala na rozhodnutie najvyššieho súdu R 39/2020, právna veta zverejnená v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2020 znie: „Spísanie dovolania advokátom je obligatórnou podmienkou dovolacieho konania, ktorá musí byť splnená už pri podaní dovolania; jej nedostatok musí byť odstránený do uplynutia zákonnej lehoty na podanie dovolania. To neplatí, ak dovolateľ nebol riadne poučený odvolacím súdom.“ Napadnuté rozhodnutie s uvedeným právnym názorom v celom rozsahu korešponduje. Z uvedeného znenia právnej vety ani z odôvodnenia tohto rozhodnutia nemožno (ako to tvrdí sťažovateľka) uzavrieť, že nedostatočnosť poučenia ako obligatórnej náležitosti rozhodnutia odvolacieho súdu o možnosti podať dovolanie spočíva v označení konkrétneho ustanovenia Civilného sporového poriadku bez jeho úplnej citácie najmä za situácie, keď sú všetky právne predpisy platné v Slovenskej republike voľne dostupné.

17. V nadväznosti na už uvedené ústavný súd pripomína svoj už opakovane judikovaný právny názor, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude

spĺňať oĉakvania a predstavy uĉastnka konania, resp. strany sporu. Podstatou je, aby postup súdu bol v súlade so zákonom, aby bol ústavne konformny a aby jeho rozhodnutie bolo mone kvalifikovať ako zkonne, preskmatelne a bez znakov arbitrárnosti. Ak to tak je, stavny súd nemá dôvod zasahovať do postupu a rozhodnutí všeobecných súdov a vyslovovať porušenie základných práv, resp. práv garantovaných kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (m. m. napr. I. S 50/04, III. S 162/05).

18. stavny súd kontuje, e uznesenie najvyššieho súdu nevykazuje ústavne relevantne nedostatky, ktoré by po prijat ústavnej snosti na dalie konanie mohli reálne viesť k vysloveniu porušenia sovateľkou oznaĉenho základného práva garantovaného prostredníctvom čl. 46 ods. 1 stavy, resp. jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. stavny súd preto pri predbenom prerokovan stavnu snost’ sovateľky odmietol podľa  56 ods. 2 písm. g) zákona . 314/2018 Z. z. o ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnen niektorých zákonov v znení neskorých predpisov ako zjavne neopodstatnen.

P o u  e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu stavnho súdu nemono podať opravn prostriedok.

V Košiciach 13. decembra 2022

Ladislav Dudit
predseda senátu